

Streszczenie pracy doktorskiej

Szymon Cierpisz, *Kształtowanie obrazu dziejów ojczystych w sztuce polskiej około 1764 – 1820*, prof. dr hab. Piotr Krasny, 13.12.2021.

Celem rozprawy jest ujęcie i prześledzenie zjawiska nawiązywania do historii ojczystej w dziełach sztuki tworzonych na ziemiach polskich w XVIII wieku i pierwszych dekadach kolejnego stulecia, a także próba sformułowania odpowiedzi na pytanie o motywy takich realizacji. Rozważania zawarte w pracy obejmują takie zagadnienia jak tworzenie się ikonograficznego kanonu początków państwa polskiego oraz ich rozwój w całym okresie nowożytnym, co każe wybiegać głęboko poza zakreślony w temacie przełom XVIII i XIX stulecia. Główny ciąg wywodu rozprawy kończy się na początkowym okresie istnienia Wolnego Miasta Krakowa, postrzeganego już wówczas jako depozytariusza zgasłej Rzeczypospolitej.

Rozprawa została podzielona na cztery części, z których trzy stanowią odrębne, ułożone w porządku chronologicznym studia przypadku. W pierwszym, wprowadzającym rozdziale zarysowano problem postrzegania samej historii w okresie nowożytnym oraz konsekwencje zmieniającego się stosunku do dziejów świata, a także zagadnienie wpływu owego stosunku na sztukę europejską. Kolejne rozdziały są wspomnianymi studiami przypadku – pierwsze omawia zagadnienie relacji sztuki sakralnej z historią narodu oraz wykorzystywanie tej sztuki na przykładzie kultu św. Stanisława ze Szczepanowa w walce politycznej okresu panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. W kolejnym studium zostały zaprezentowane nowe koncepcje sztuki, formułowane przez krąg Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz wprowadzane przez cały okres panowania ostatniego króla Polski. W tej części zaprezentowano metody tworzenia nowego kanonu historycznego oraz estetycznego, mającego istotne znaczenie dla przebudowy narodu Rzeczypospolitej, planowanej przez króla jako element uniezależnienia państwa. Studium przypadku w tym rozdziale obejmuje analizę nieznaną wcześniej kompozycji alegorycznej Franciszka Smuglewicza, powstałej jako dekoracja okolicznościowa w związku z wydarzeniami Sejmu Wielkiego. Trzeci rozdział obejmuje okres pierwszych trzydziestu lat po upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów, analizowany głównie w odniesieniu do klimatu intelektualnego Wolnego Miasta Krakowa. Zawarte tu studium zostało poświęcone niezrealizowanemu projektowi Sebastiana Sierakowskiego, dotyczącemu wzniesienia na Rynku Krakowskim czterech studni o programie historycznym. Problemem badawczym były tu nie tylko formalne rozwiązania w proponowanych budowlach, ale przede

wszystkim ich ideowa wymowa, łączona i interpretowana w świetle XVII-wiecznej literatury panegirycznej.

Janina Liszka

Summary of the Doctoral Thesis

Szymon Cierpisz, *Building of the image of the national history in the Polish art around 1764-1820*, prof. dr hab. Piotr Krasny, 13.12.2021.

The aim of the thesis was to observe and discuss a phenomenon of references to the national history in artworks created in Poland in the 18th century and in first decades of the following century, as well as to search of motives of such creations. Problems presented in the thesis cover also question of making iconographical canon of the beginnings of Poland and its development in the modern era. This attitude made it necessary to go far beyond the time slot presented in the title, indicating turn of the 18th century – the problem discussed in the thesis ends at first years of the so called Free City of Kraków, perceived at that time as the last depositary of perished Polish-Lithuanian Commonwealth.

The thesis is divided in four parts, three of which are separate case studies, presented in chronological order. In the first, introductory chapter I discuss a problem of perception of the history in the modern era, consequences of changing attitude towards history of the world, as well as a problem of influences of this attitude on the European art. Following chapters are above mentioned case studies – the first one covers a problem of relations between religious art and the national history and using the art on an example of the cult of Saint Stanisław of Szczepanów in the political fights under reign of Stanisław August Poniatowski. The following study deals with new concepts of art, formulated by the circle of intellectuals gathered around the king Stanisław August Poniatowski during the time of his reign. This part presents methods of building a new historical and esthetic canon which was important for reorientation of the nation, the program introduced by the king for broadening independence of his country. The case study in this chapter discusses unknown alegorical drawing of Franciszek Smuglewicz, believed to be made as a an ephemeral decoration to celebrate sessions of the Great Sejm. Third chapter covers first thirty years after fall of the Polish-Lithuanian Commonwealth, presented mainly in the context of an itellectual ambiance of the Free City of Kraków. The study of this chapter focuses on a never built project of Sebastian Sierakowski who wanted to build on the Main Square of Kraków four richly ornated wells, presenting a sophisticated historical narration. The problem analysed here was not only a formal side of constructions proposed by Sierakowski, but above all their ideological message, interpreted in light of the 17th century panegyric literature.